

BIJLAGE A

b-locus 1960
dd. 17-3-60.

AIDE-MÉMOIRE INZAKE PREVENTIEVE
BEVEILIGING *

1. Begripsbepalingen.

a. Preventieve beveiliging.

Het geheel van maatregelen dat ten doel heeft te voorkomen dat :

- (1) gegevens die in het belang van de staat of van zijn bondgenoten geheim moeten worden gehouden, in handen of ter kennis komen van onbevoegden;
- (2) de functionering van een object wordt belemmerd of onmogelijk gemaakt door subversieve acties.

b. Compromittering.

Kennisneming van gerubriceerde gegevens of het in de gelegenheid geweest zijn tot kennisneming van die gegevens door onbevoegden, waardoor de geheimhouding van die gegevens zodanig is geschaad dat deze niet langer als gewaarborgd kan worden beschouwd.

c. Gerubriceerde documenten.

Alle voorwerpen zoals brieven, boekwerken, nota's, minuten, aantekeningen, contracten, concepten, telegrammen, tekeningen, foto's, films, kaarten, geluidsbanden, grammofoonplaten e.d. waarin op enigerlei wijze gerubriceerde gegevens ter raadpleging zijn vastgelegd.

d. Gerubriceerde gegevens.

Alle gegevens waaraan een bepaalde graad van geheimhouding is toegekend.

e. Objecten.

Alle plaatsen waar gerubriceerde gegevens aanwezig zijn (o.m. gebouwencomplexen, gebouwen, schepen, werkruimten, terreinen, alsmede gedeelten van vorengenoemde plaatsen)

f. Onbevoegden.

Personen die niet gerechtigd zijn tot kennisneming van gerubriceerde gegevens in het algemeen of van bepaalde gerubriceerde gegevens, ongeacht of deze personen al dan niet tot het op het object werkzame personeel behoren.

* Deze beveiligingsactiviteit beperkt zich tot de maatregelen als in de bovenstaande definitie bedoeld. Bij de beveiliging van het inlichtingenwerk dienen daarenboven specifieke maatregelen te worden genomen, die als zodanig buiten het bestek van dit geschrift vallen.

2. Taak van een beveiligingsfunctionaris. (zie ook Beveiligingsvoorschrift 1949)

- a. Beveiliging van de aan het object toevertrouwde geheimen. In het bijzonder :
- (1) nagaan welke aspecten van de werkzaamheden van het object zowel intern als in het contact met derden beveiliging behoeven (beveiligingsanalyse);
 - (2) ontwerpen van de nodige beveiligingsmaatregelen en het doen van voorstellen omtrent de uitvoering daarvan;
 - (3) toezicht uitoefenen op de naleving van de beveiligingsvoorschriften;
 - (4) regelmatig toetsen van de beveiligingsvoorschriften op hun bruikbaarheid in de praktijk en het doen van voorstellen ter aanvulling of verbetering daarvan;
 - (5) onderzoek naar compromitteringen (veiligheidsincidenten).
- b. Voorbereiding van maatregelen met het oog op buitengewone omstandigheden :
- (1) medewerking aan coördinatie van bescherming (Wet Bescherming Bevolking - 1952), bewaking en beveiliging;
 - (2) vernietiging van gerubriceerde documenten in geval van nood.

3. Hoofdpunten preventieve beveiliging. (zie tevens Beveiligingsvoorschrift 1949, Rubriceringsvoorschrift 1949, B.V.D.-stencil "Beveiliging" no. 127 van 1958)

- a. Organisatie.
Aanwijzing van een beveiligingsfunctionaris en van personen die hem bij de uitoefening van zijn taak eventueel moeten bijstaan (b.v. ingeval de beveiliging zich over meerdere, op grotere afstanden van elkaar gelegen, gebouwen moet uitstrekken). De beveiligingsfunctionaris en zijn (eventuele) helpers, moet(en) worden geïnstrueerd m.b.t. zijn/hun taak en bevoegdheden (bij voorkeur schriftelijk; instructie(s) vast te stellen door de hoogste chef).
- b. Personele beveiliging.
- (1) Betrouwbaarheidsonderzoeken (politiek, crimineel, relevante karaktereigenschappen, persoonlijke gedragingen of omstandigheden; de diepgang van het onderzoek wordt bepaald door de te bekleden functie en/of de gegevens waarvan kennis moet worden genomen);
 - (2) Beveiligingsopvoeding van personeel dat gerubriceerde gegevens moet behandelen (noodzaak beveiliging aantonen; onderricht inzake de in acht te nemen beveiligingsregels, alvorens iemand tot de behandeling van gerubriceerde gegevens wordt toegelaten, waarna van tijd tot tijd herhaald).
Zie tevens Bijlage B.

- (3) gedragsregels voor bijzondere omstandigheden, b.v. wanneer reizen naar landen achter het IJzeren Gordijn zouden worden gemaakt (voornemen vooraf mede te delen; onderricht in de gevaren die aan zulke reizen kunnen zijn verbonden; mededelen eventuele ervaringen achteraf).

c. Gerubriceerde documenten.

- (1) Toepassing van het "need to know" principe;
- (2) richtlijnen voor het rubriceren van documenten (onderwerpenlijst, periodieke contrôle op documenten of her- of derubricering mogelijk is);
- (3) registratie, behandeling en opberging (beheer sleutels opbergruimten; combinatie-formules van safes; "clean desk" na afloop werktijden);
- (4) regels voor het medenemen van documenten buiten de gebouwen (besprekingen of thuis werken; indien enigszins mogelijk moet bij het object bekend zijn welke gerubriceerde gegevens buiten de gebouwen worden gebracht - ongelukken, verlies; zeer geheime gegevens in principe niet mee naar huis nemen).

d. Beveiliging gebouwen.

- (1) Concentratie van gerubriceerde gegevens in een of meer z.g. "veiligheidszônes" (vereenvoudiging beveiliging);
- (2) beperking van het aantal toegangen;
- (3) contrôle op de bezoekers op plaatsen waar gerubriceerde gegevens worden behandeld (onderhoud van kantoor-machines door buitenstaanders buiten de werkruimten laten verrichten);
- (4) na afloop van de werkzaamheden contrôle op de berging van documenten, gerubriceerd afval, carbonpapier; de sluiting van safes en kasten controleren;
- (5) materiële voorzieningen om te voorkomen dat plaatsen, waar gerubriceerde documenten aanwezig zijn, op clandestiene wijze door onbevoegden kunnen worden betreden (deuren, dakopeningen, keldergaten, brandladders, afvoerpijpen - goed hang-^{en}sluitwerk, traliewerk, rolluiken, diefijzers e.d.); de aard van de te treffen materiële voorzieningen hangt samen met reeds getroffen of nog te treffen beveiligingsmaatregelen (bewaking na afloop van de werktijden, onregelmatige contrôles binnen het object door bewakingspersoneel, deugdelijke alarmsystemen e.d.);
- (6) contrôle op het schoonmaakpersoneel.

e. Verbindingen.

- (1) Het gebruik van de telefoon bij het voeren van gesprekken over gerubriceerde onderwerpen (vertrouwelijk of hoger gerubriceerde gegevens in klare taal in principe niet per telefoon, tenzij in uitzonderlijke gevallen de noodzaak tot snelle overbrenging zwaarder moet wegen dan de krachtens de graad van rubricering van een gegeven in acht te nemen beveiliging; bij

noodzakelijke versluiering van gerubriceerde berichten géén regelmatig gebruik te maken van eenzelfde code);

- (2) beveiliging van telefooncentrales (mede met het oog op bijzondere omstandigheden).

f. Verstrekking van gerubriceerde gegevens aan particulieren.
(b.v. bedrijven)

Vooraf vast te stellen :

- (1) of noodzaak tot verstrekking aanwezig is;
- (2) hoe deze gegevens zullen worden verstrekt;
- (3) welke gegevens voor verstrekking in aanmerking komen;
- (4) of voldoende waarborgen aanwezig zijn dat de ontvanger de te verstrekken gegevens naar behoren zal beveiligen;
- (5) op welke wijze controle op de naleving van de beveiliging bij de ontvanger zal worden uitgeoefend.

g. Compromittering.

- (1) Maatregelen te treffen dat de beveiligingsfunctionaris onmiddellijk wordt ingelicht indien :
 - (a) zodanige inbreuk op de beveiligingsregels wordt vastgesteld dat met compromittering rekening moet worden gehouden;
 - (b) compromittering wordt vermoed of vastgesteld.
- (2) In geval van compromittering dient :
 - (1) terstond een onderzoek naar het gebeurde te worden ingesteld;
 - (2) te worden vastgesteld van welke aard en hoe groot de schade is, die als gevolg van de compromittering aan het belang van de staat is of kan zijn toegebracht;
 - (3) al het nodige te worden gedaan om de schade te beperken;
 - (4) al het nodige te worden gedaan om een herhaling te voorkomen.

Den Haag, 20 april 1960.